

SZKIC SYLWETKI PROFESORA PEDAGOGIKI NA UNIWERSYTECIE

Na temat uniwersytetu i roli profesorów na uniwersytecie istnieją już bardzo liczne teksty w literaturze przedmiotu, które ukazały się w ciągu wielu dziesiątków lat. Mimo to jednak warto zwrócić uwagę na szczególnie pole działania profesorów na uniwersytecie, którzy uprawiają nauki pedagogiczne. Osoby te pełnią konwencjonalne funkcje uniwersyteckie łączące pracę badawczą z nauczaniem, wszak wiązanie nauki z nauczaniem jest domeną aktywności uniwersytetów. Ponadto dysponują (powinni dysponować) dodatkowymi właściwościami użytecznymi pedagogicznie, które są związane z doświadczeniami praktycznymi (zatem nie tylko mają wiedzę o praktyce, zdobytą na przykład w szkołach niższych szczebli, w poradniach pedagogicznych, w domach kultury, lecz także uzyskali osobiste doświadczenia praktyczne w tych instytucjach) oraz z cechami osoby przyjaznej, dobrej, pomagającej (zatem między innymi nie tylko mającej wiedzę etyczną, lecz także swoją postawą wyrażającej dobra etyczne). Spróbujmy określić wybrane, najważniejsze, pożądane cechy profesora pedagogiki na uniwersytecie.

Profesor pedagogiki na uniwersytecie jest badaczem:

- posiadającym rozległą wiedzę o faktach, zjawiskach i procesach pedagogicznych aktualnie występujących oraz obecnych w przeszłości zarówno w Polsce, jak i w innych krajach, wiedzę nie tylko z nauk i praktyk pedagogicznych, lecz także z innych nauk, przede wszystkim nauk filozoficznych, psychologicznych i socjologicznych;
- w toku badań własnych rozwijających, wzbogacających, przetwarzających teoretyczną wiedzę pedagogiczną.

Profesor pedagogiki na uniwersytecie dysponuje doświadczeniami z praktyki pedagogicznej, mając przeświadczenie, że:

- pedagogika jest nauką teoretyczno-praktyczną, której wiedza wynika z analizy praktyk pedagogicznych i z rozwiązywania problemów badań praktyki, jej konstrukty teoretyczne zaś (modele poznawcze, diaognostyczne i wyjaśniające, hipotezy) są (powinny być) weryfikowane w praktyce;
- praktyka pedagogiczna ulega zmianom w związku ze zmianami cywilizacyjnymi, kulturowymi, społecznymi, wyznaniowymi, ekonomicznymi

mi; temu powinny towarzyszyć zmiany w pedagogicznej wiedzy teoretycznej i praktycznej. Profesor nie wpływa bezpośrednio na zmienianie praktyki pedagogicznej, edukacyjnej, ale rzuca światło na możliwe i użyteczne zmiany w praktyce, mogące być wprowadzane w realizacji polityki edukacyjnej.

Profesor pedagogiki na uniwersytecie jest promotorem rozpraw doktorskich, prac magisterskich, mającym pieczę nad habilitantami oraz recenzentem prac habilitacyjnych, doktorskich i magisterskich. Bycie promotorem bywa wkomponowane w zakres specjalności naukowej profesora i dzięki temu ta specjalność nabiera żywych kolorów naukowych, natomiast bycie recenzentem wymaga od profesora, by niejednokrotnie wchodził poznawczo w nowe dziedziny wiedzy, nierzadko z pogranicza pedagogiki i innych nauk, a to z kolei wymaga pracy samokształceniowej. Przy okazji przygotowywania recenzji zwraca się uwagę na to, by sprawiedliwe szacowanie dorobku osób ocenianych było związane ze wskazówkami merytorycznymi, metodologicznymi i praktycznymi, recenzowanie bowiem nie tylko służy analizie krytycznej prac, lecz staje się także środkiem kształcenia naukowego młodej kadry – przyszłych uczonych uniwersyteckich.

Profesor pedagogiki na uniwersytecie jest nauczycielem młodzieży akademickiej, a to wymaga upowszechniania wiedzy aktualnej, formułowania nowych problemów poznawczych, podkreślania roli prawdy jako dobra naczelnego niepoddającego się naciskom zwodniczych ideologii i „narracji politycznych”. Bycie nauczycielem skłania do kształcenia dialogicznego, partnerskiego, stosowania języka eleganckiego formalnie, unikania napastliwości krytycznej, określania własnego stanowiska, ale też wskazywania na obecność innych, często odmiennych stanowisk naukowych.

Profesor pedagogiki na uniwersytecie jest także wychowawcą młodzieży akademickiej, co się wiąże ze wskazywaniem dróg postępowania, reagowania, polemizowania oraz okazywaniem postaw tolerancji i szacunku do innych ludzi. Profesor nie tyle poucza, jak się zachowywać, ile daje przykład własnym codziennym postępowaniem, jako człowiek mający w sobie cechy dobroci, pomocniczości, skromności, samokrytyki. Jest on nosicielem właściwości, którą określa się mianem kultury pedagogicznej.

Profesor pedagogiki na uniwersytecie dba o swoją formę fizyczną i psychiczną, o elegancki wygląd i strój, o obycie w świecie kultury, sztuki, sportu, co łatwo dostrzegają studentki i studenci podatni na to, by profesor był ich przewodnikiem.

Krótki opis sylwetki profesora pedagogiki na uniwersytecie może być potraktowany jako wzór funkcjonowania, może być pojmowany jako wskazanie horyzontu efektywnego rozwijania, ale czytelnik spyta autora tego tekstu, jak się to ma do codziennej praktyki profesorów pedagogiki na uniwersytecie, zada pytanie, czy jest Ktoś, kto stara się stosować ten wzór, kto wciąż dociera do horyzontu rozwoju? Odpowiadam: tym Kimś jest Franciszek Wojciechowski – profesor pedagogiki na Uniwersytecie Jagiellońskim.